

Anvisningar och rekommendationer för hantering av Vilda djur i boendemiljö

Vilt är beteckning på alla slags vilda däggdjur och vilda fåglar. De flesta vildarterna är fredade under hela eller del av året.

Vilda djur har sedan länge vant sig vid tätortsmiljöer och söker sig gärna dit för att leta efter lättåtkomlig föda och för att kunna vila ostört i skydd.

Påträffande av skadade/sjuka eller döda djur på allmän plats eller privat mark

Då och då händer att vilda djur skadas eller insjuknar och blir liggande på en plats som kan vara olämplig. Oftast är det inte något problem ur hygienisk synvinkel att låta ett dött djur ligga kvar för att låta naturen själv att ta hand om det. Det går relativt fort även för större djur att försvinna. Men ibland kan det ändå finnas skäl att se till att det döda djuret flyttas bort från platsen.

Har det hamnat ett dött djur i din egen trädgård kan man om möjligt gräva ner det. Är det inte praktiskt möjligt kan du vända dig till Tekniska enheten, för att få hjälp att forsla bort djuret.

Du kan även ringa om det rör sig om ett större dött djur på allmän plats, då kan Tekniska enheten hjälpa till med att avgöra om djuret behöver tas om hand och fraktas bort eller om det kan ligga kvar.

Kommunen har ett antal kommunjägare som har tillstånd att använda skjutvapen inom planlagt område samt i övrigt tätbebyggt område för att avliva vilda djur.

Utanför dessa områden ska man i första hand vända sig till markägaren som har jakträtten.

Trafik

Om du ser ett djur som skadats eller dödats i trafiken ska du kontakta Polisen. Den som kör på ett djur måste rapportera det till Polisen på SOS-numret 114 14. Polisen kontaktar sedan en eftersöksjägare inom Nationella Viltolycksrådet som undersöker olycksplatsen och genomför eventuellt eftersök.

Inom varje kommun har Nationella Viltolycksrådet ett antal kontaktpersoner som ansvarar för var och en sin del av vägnätet (ansvarsområden). Hos polisen finns en karta där det framgår vilket ansvarsområde som ansvarar för just det vägområdet där den anmälda viltkollisionen har inträffat.

En av kontaktpersonerna underrättas per telefon om den inträffade viltkollisionen. Kontaktpersonen arbetar efter upprättade rutiner som innebär att skadat vilt kan avlivas och tas om hand så fort som möjligt.

Alla viltolyckor måste rapporteras, oavsett om djuret är skadat eller inte. Rapporteringsplikten gäller för älg, rådjur, vildsvin, dovhjort, kronhjort, björn, varg, utter, järv, örn och mufflon. Att inte anmäla är straffbart. Mer information och råd vid en viltolycka finns på polisens webbplats.

Vilt i trädgårdar

Vilt som tar sig in i villaträdgårdar och orsakar besvär eller skada, är i första hand fastighetsägarens ansvar.

Bor du i hyreshus

- tala med husvärden.

Bor du i bostadsrätt

- tala med styrelsen.

Bor du i villa

- Se till att du inte lockar vilda djur till din trädgård och försvåra för större vilt att ta sig in i trädgården. Rensa upp i vildvuxna hörn, använd bara slutna komposter, plocka upp fallfrukt dagligen och underhåll staket och grindar.

Skydds jakt på vilda djur

Skydds jakt är ett sätt att:

- förebygga skador som viltet kan orsaka.
- ta hänsyn till allmän hälsa och säkerhet.
- andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Skydds jakt kan bli aktuellt trots att jakt inte annars är tillåten på den aktuella djurarten eller den tid på året när skador uppstår och regleras i

Jaktlagen <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19870259.htm> och

Jaktförordningen <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19870905.htm>

Skydds jakt går ibland ut på att ta bort någon enstaka individ som är särskilt besvärlig. Andra gånger syftar skydds jakten främst till att skrämja och splittra anhopningar av vilt. Tyvärr ger skydds jakt många gånger endast begränsad och tillfällig effekt som skadeförebyggande metod. Därför är det viktigt att också försöka hitta andra lösningar.

I Trosa kommun har de kommunala skyttarna tillstånd från polismyndigheten att avlossa skott med jaktvapen inom planlagt område och övrigt tätbebyggt område. Besväras du av vilda djur inom planlagt område kan du kontakta Tekniska enheten som kan tillhandahålla kommunens skyttar mot en kostnad enligt prislista.

Utanför planlagt område kan jakträttsinnehavaren få bedriva skydds jakt på enskildes initiativ. Kontakta därför jakträttsinnehavaren vid problem.

Nedan ett förslag på ett verksamt medel mot vilt som är effektivt, ekonomiskt, lätthanterat, miljövänligt

universal mot rådjur och övrigt klövvilt	REVIRA Universal - mot rådjur Universalmedlet mot klövvilt som rådjur, älg, hjort och vildsvin.
special mot sork och andra smådjur	REVIRA Special - mot sork Mot sork, mullvad, kanin, hare, grävling m.fl.
extra mot vildsvin	REVIRA Extra - mot vildsvin Specialprodukt mot vildsvin där dessa utgör huvudproblemet.

Älgar - När du och din omgivning upplever aggressiva älgar

- ring polisen 114 14

Rådjur - Det är inte ovanligt att rådjur söker sig till trädgårdar för att kalasa på alla läckerheter som finns där. Här följer några "husmors tips"

Det enda som verkligen hjälper mot rådjur är: stängsel. Och helst bortemot ett par meter högt så de inte kan hoppa över. Men visst finns det diverse andra knep att pröva mot rådjuren också.

- Vita ullbollar, dubbelvikt frystejp eller papperslappar som får dingla bland attraktiva skott och grenar i träd och buskar. Eller knyts fast på rabattstöd bland tulpanerna.
- Blanka cd-skivor i snören på liknande sätt.
- Hjärtformade bitar av vit papp, ca 20x25 cm, som fästs på pinnar eller hängs i snören på en dryg halvmeters höjd för att likna rådjurens eget varningssignal, den vita fläcken i baken.
- Krossade vitlöksklyftor. Smetas in bland tulpanblasten.
- Hjorthornsolja. Penslas på käppar/pinnar som sticks ner i rabatterna.
- Avklippt människohår, kanske lämpligast för frisörer?
- Urin, såväl mänsklig som djurisk, exempelvis syntetisk vargurin.
- Hårspray. Sprayas på den begärliga grönskan. Kan bli dyrt. Även för frisörer.
- Massor av vassa träpinnar som sticks ner här och var i rabatterna tidigt på våren när lökblasten börjar titta upp. Har fungerat i 15 år i ett svårt rådjursinfekterat grannskap, till grannarnas förtret.
- Batteridrivna dosor som marknadsförs som kattskrämmor.

- Radioapparater som slås på och av med hjälp av timer vid olika tidpunkter under dygnet. Det plötsliga språkandet från P4:s nattradio skrämmer bort rådjuren och rosknoppar och tulpaner får växa i fred.
- Tomma kräftmjärdar och lövkorgar som placeras upp och ned över utsatta växter. Skyddar på köpet från nattfrost under kyliga nätter.
- Benmjöl som pudras ut över tulpaner och andra begärliga växter med jämna mellanrum. Gödslar också.
- Två pinnar nedstuckna i rabattjorden med ett snöre emellan och fastknutna plastremsor som fladdrar i vinden.
- Strutar av aluminiumfolie som stoppas ner bland tulpanerna.
- Höns- eller kycklingnät runt prydnadsbuskar, rabatter och fruktträd. Fäst med stenar runt tulpanerna och höj nätet vartefter de växer upp.
- Runt mycket små ytor kan ett en meter högt nätstängsel räcka. Rådjuren drar sig för att hoppa in i en liten inhägnad.

Varje år tycks också åtminstone ett nytt rådjursmedel dyka upp i trädgårdsbutikerna. Här är ett urval av de mest sålda:

Rå-Väck ,Anti-Gnag, Mota-Vilt, Revira.

Allox Rådjursnät i tunn, svart plast, att läggas direkt över rabatter eller fästas på pinnar.

Vildsvin – Skyddsåtgärder

Att vildsvin i sitt födosök tar sig in på tomtmark är vanligt förekommande. Vildsvinens bökande ger ofta upphov till stora skador på gräsmattor och grönsaksland. I första hand kan man försöka störa vildsvinen så att de väljer att undvika tomtmarken. Det finns ett antal olika metoder att ta till och egentligen är det bara fantasin som sätter gränser. En radioapparat som är kopplad till en rörelsevakt kan fungera, även fågelskrämmor mm kan vara värt att pröva. Det säkraste sättet är hindra grisarnas framfart är att hägna in tomten med elstängsel då svinen är mycket känsliga för el.

Vid all jakt efter vildsvin ska eftersökshund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar efter påskjutningen.

Jägarens tips

- Ta bort fallfrukten från tomten. Vildsvinen äter den gärna under sommarhalvåret.
- Undvik att ha annat trädgårdsavfall på tomten.
- Ha inte överfulla soptunnor eller komposter.

- Sätt upp ett elstängsel runt tomten.
- Röj undan buskar. När vildsvinen kommer till bebyggelse uppsöker de buskage där de känner sig skyddade.
- Vildsvinen är skygga. Det är inte ett rovdjur som söker upp och attackerar människor eller andra djur. Precis som hos andra djur har dock suggan en instinkt att försvara sina kultingar.

Grävling - Grävlingen är en plockare, men ingen effektiv jägare. Den kan dock ta ägg, småvilt, igelkottar och kycklingar. Grävlingen kan ställa till problem för husägare genom att den gräver gryt eller skapar latrin under huset.

Levnadsätt

Grävlingen finns i så gott som hela Sverige, utom på Gotland och i fjällvärlden norr om södra Lappland. Grävlingen finns i löv- och blandskogar, snårlandskap, trädgårdar och parker. Den är skygg och attackerar inte människor, men kan bita ifrån om den blir överraskad.

Grävlingen är aktiv i skymningen och på natten. Den är vanligen en enstöring, men kan gräva omfattande gryt, som bebos av flera familjer.

Stora grytanläggningar med luftschakt, många ingångar och flyktgångar används i årtionden och bebos av många generationer. Ett grävlingsgryt kan ha 40 ingångar och gångsystemet kan vara upp till 10 meter långt i flera våningar. Gryten byggs ständigt ut. För varje kull grävs en ny yngelhåla. I närheten av grytet gräver de gropar som de lägger avföring i som en markering.

Grävlingen sover under vintern. Vilotiden bestäms av klimat och väder. Det är ingen riktig vinterdvala, som för björnen. Grävlingen lämnar dock sällan grytet, utan lever på det stora fettlager som den byggt upp under hösten.

Föda

Grävlingen är allätare. Den tar djur, insekter, grodor, smågnagare, ägg, as, rötter, lökar, frukt och bär. Den gillar daggmusk och trivs därför i lövskogar och övergivna jordbruksmarker, speciellt under våren. Senare på sommaren och hösten äter den säd och mycket bär. Även då tillbringar den mycket tid i skogar och på hyggen.

Se upp för bon under huset!

Man bör se upp om grävlingen börjar bo in sig under en husgrund på tomten. Den skickliga grävaren kan bygga stora gryt. Försök så snart du sett att den försöker ta sig in att avskräcka den genom att applicera trasbitar indränkta med parfym eller andra mänskliga dofter där den gräver. För oväsen, grävlingar är störningskänsliga och gillar inte oljud. Ingången bör sättas igen och husgrunden tätas. Det måste ske nattetid när den nattaktiva grävlingen är ute.

Villkor för skydds jakt

Om det inte hjälper att sätta igen boet kan skydds jakt tillämpas. Den allmänna jakttiden på grävling är från 1 augusti till 15 februari, men skydds jakt kan tillåtas hela året på vissa villkor. Det gäller skydds jakt på öar samt på gård eller i trädgård. Läs mer i Jaktförordningen. Tänk alltid på risken att om man fångar en hona och inte får tag på alla ungar kan ungarna bli kvar under huset.

Godkända fällor

Vanligen fångas grävlingen i fälla vid skydds jakt. Grävlingen bör avlivas på plats efter fångsten. Djuret får inte flyttas till annan plats, utom kortare sträckor för att avlivas.

Vänd dig till Tekniska enheten, för att få hjälp med utsättning av fälla/konsultation av kommunjägare, kostnad enligt prislista.

Bäver - Åtgärder mot skador orsakade av bäver

Från att en gång i tiden ha varit utrotad, har bävern nu återtagit sina forna marker. I varje vattendrag av betydelse i länet finns numera bäver. Men bävrarnas byggande i vattendragen innebär också vissa problem.

Illustration av Jonas Lundin.

Rivning av bävrars boplats och dammbyggnad

På grund av de skador som bäverns verksamhet kan åstadkomma finns vissa möjligheter enligt jaktlagstiftningen att få riva bäverdammar. Länsstyrelsen är tillståndsmyndighet. Länsstyrelsen vill dock peka på vikten av att man som markägare, vägansvarig etc. håller bävrarnas aktiviteter under uppsikt under hela året. Då behöver man inte ta till de ofta kostsamma "brandkårsutryckningar" som kan behövas när bävrarna ostört har kunnat bygga och dämna i vattendragen. På platser med stor aktivitet och besvärlig skadebild, rekommenderas att man utnyttjar **den allmänna jakttiden för bäver: 1 oktober - 15 maj**.

Bävrarna använder sina dammar som transportleder och för vinterförvaring av föda. Stora mängder kvistar och grenar kan finnas på botten av dammarna. Om dessa töms under senhösten förstör man bävrarnas skafferier för vintern. Dammen har även betydelse för att hålla hyddans ingång dold under vatten. Hamnar ingången ovan vattnet kommer kyla in i hyddan och bävrarna riskerar att frysa ihjäl.

Skyddsjakt med slagfälla

Skyddsjägaren sätter ut slagfällor avsedda för bäver under några veckor. Är området bebott av bäver brukar skyddsjakten lösa sig med att bävern tas i fällan. Slagfällan är av typen Conibear 330-2 som dödar bävern direkt vid fångstögonblicket. Användandet av fällan är tillståndspliktig och tillståndsprövningen görs av länsstyrelsen. Länsstyrelsen har också en förteckning över skyddsjägare i länet.

Förhindra att bävrar fäller träd

Det händer att bävrar fäller träd på olämpliga platser, exempelvis nära byggnader. Det kan förhindras genom att markägaren nätar in träden. Fäst ett kraftigt nät, t.ex. ett plastat nät av det slag som ofta används till hundgårdar, runt trädets stam. Se till att det täcker stammen från marken och upp till cirka 1 meters höjd. Fäst ihop nätet noggrant. Se till att lämna utrymme mellan nät och trädstam, så att trädet har utrymme att växa.

Vänd dig till Tekniska enheten, för att få hjälp med utsättning av fälla/konsultation av kommunjägare, kostnad enligt prislista.

Fåglar

Störande fåglar

Om du bor i hyreshus och störs av fåglar ska du i första hand kontakta din fastighetsägare.

Fåglar som måsar och trutar är ett naturligt inslag i en kuststad. Men under häckningsperioden mellan mars och juni kan deras läten upplevas som mycket störande.

Även kajor har blivit ett problem.

Mata gärna fåglar, men gör det på ett klokt sätt. Lägg inte brödsmulor och fågelfrö direkt på marken. Använd fröautomater och fågelbord som är anpassade för småfåglar. På det sättet undviker du att mata duvor och måsar. Råttor och möss lockas då heller inte dit. Om du vill mata fåglar på annat sätt bör du göra det på platser där det inte blir problem för boende i närheten.

Fastighetsägarens ansvar

Fastighetsägarens ansvar framgår av bestämmelser i miljöbalken. Om du bor i hyreshus och störs av fåglar ska du därför i första hand kontakta din fastighetsägare.

Förr ansågs det att enda sättet att lösa problem med störande fåglar var att skjuta av dem. Tyvärr visar erfarenheten att det sällan hjälper under någon längre period. Om man lyckas att skjuta några stycken fåglar så finns det ständigt nya fåglar utanför tätorterna som är redo att flytta in. Ett mer långsiktigt sätt att lösa problemet är olika förebyggande åtgärder. Här följer några olika förslag som har prövats på olika platser, ibland med gott resultat, ibland med inte lika bra resultat. Du får helt enkelt pröva dig fram beroende på vilken situation det gäller. Du kanske behöver kombinera flera olika åtgärder.

Det här kan du som fastighetsägare gör för att hålla borta kajor, måsar och andra störande fåglar:

- Håll gårdar och grönytor rena från pinnar, kvistar med mera. Fåglarna använder sådant material för att bygga sina bon med.
- Minska antalet fåglar genom att störa dem precis innan de ska till att häcka. Det kan du göra genom att till exempel täcka för skorstenar, nischer och andra lämpliga häckningsplatser. Det brukar fungera bra att täta med hönsnät. Ta så tidigt som möjligt bort rester av bon från tidigare häckningar.
- Sätt upp rovfågelsattrapper på husets tak. Sådana kan du köpa i jaktaffärer.
- En allmän uppfattning är att många fåglar skyr blå färg. Blå band kanske kan hjälp till att hålla skator borta. Reflekterande remsor kan ha samma effekt. De ger även ifrån sig ljud när det blåser.
- Du kan använda "ögonattrapper" och skrämselfallonger. Så här gör du enkla ögonattrapper själv: ta en cirkelrund platta, cirka 1 decimeter i diameter. Måla en svart pupill och en gul/orange iris på båda sidorna av plattan. Ögonattrapperna hänger du upp i buskar, träd, verandor och liknande. De ska hängas två och två för att likna ett rovdjur. Skrämselfallonger gör du enklast genom att använda färgglada ballonger med påmålade ögon. Fåglarna uppfattar ballongerna som rovfåglar.
- Du behöver troligen variera typen av skrämselfaktik eftersom fåglarna vänjer sig efter ett tag.
- Sopkärl och papperskorgar ska vara försedda med lock och vara stängda så att fåglarna inte kan dra ut innehållet. Matavfall ska alltid förpackas i en påse och slängas i en behållare med lock.
- Du kan också kontakta ett företag som arbetar med sanering och skadedjursbekämpning. De har oftast god kunskap om förebyggande åtgärder för att hålla borta störande fåglar och andra djur.

Som fastighetsägare kan du vända dig till ett företag som arbetar med skadedjurs-bekämpning. De har specialutbildad personal och specialutrustning för att kunna klättra på branta tak och t.ex. sätta upp nät som hindrar fåglarna från att bygga bon. De tar även bort befintliga fågelbon.

Var noggrann med avfallshanteringen. Finns matrester tillgängliga för fåglarna dras fler till just din fastighet..

Skarv – Skarven är en sjöfågel som tillhör släktet pelikanfåglar. Det finns flera olika sorters skarvar, bland annat storskarv, dvärgskarv och toppskarv. Skarven har länge varit ett hatobjekt bland svenska fiskare. Storskarven häckar främst på ostkusten och i vissa insjöar i Skåne. Den är vanligast på sträckan mellan Blekinge och Uppland.

Fågeln är i huvudsak svart, näbben är ljus och halsen har mer eller mindre ljusa nyanser. Storskarven har en längd på 77-94 centimeter och ett vingspann på 121-149 centimeter.

Ekosystemet på land, där skarven häckar, ändras. Deras frätande avföring gör att få växter kan överleva i en skarvkoloni. Ofta när de häckat i träd så dör träden efter några år och de får börja häcka på marken. När en skarvkoloni har övergivits sker en snabb tillväxt av växter som tål att växa i hög kvävehalt, till exempel hallon. Även småkryp trivs i denna miljö. Vad gäller ekosystemeffekter i havet så äter skarven ungefär 500 gram fisk per dygn. En koloni kan bestå av över 1000 skarvpar. Det vill säga, skarvarna äter ganska mycket under en häckningssäsong.

Trosa kommun har ansökt om skydds jakt på skarv hos Länsstyrelsen men fått avslag.

Sveriges ornitologiska förening har tips på hur fåglar kan bekämpas. Se hemsidan www.sofnet.org

Prislista för nyttjande av kommunskyttar

- Uthyrning av fällor 500 kr/två veckors period
Tillkommer avgift med 300 kr/dag för tillsyn av fälla.
- Hämtning av dött djur 500 kr/st
Avses då fällfångst har skett.
I de fall då fastighetsägaren ej kan gräva ner eller bortforsla ett påträffat dött vilt djur på sin fastighet utgår det ej någon avgift.
- Fågelproblem 300 kr/besök
- Utryckning/konsultation 300 kr/besök
Konsultation i form av besök av kommunskytt gällande rådjur, vildsvin, grävling, bäver etc medför avgift
Vid konsultation där fastighetsägaren påträffat skadat vilt djur och kommunskytten bedömer att djuret måste avlivas enligt jaktförordningen utgår ingen avgift.

Kommunskytten ska

- I första hand undersöka om problemen orsakade av vilt kan tålas eller förebyggas eller om annan rimlig metod än avlivning kan användas för att avhjälpa problemet.
- I andra hand avhjälps problemet inom den generella viltvården under ordinarie jakttid

- I tredje hand avhjälpas problemet genom skyddsjakt

Bestämmelserna om och begränsningar för jakt är omfattande. Jägaren avgör varje situation om jakt är tillåten eller inte samt om jakt är lämplig metod att avhjälpa en olägenhet eller ett problem.

Jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905) reglerar hur jakt och skyddsjakt bedrivs.

Inom detaljplanelagt område krävs dessutom polistillstånd för att få avlossa skott. När det gäller vilda djur som orsakar skada utomhus så är det fastighetsägarens ansvar.